
SCHINDLER Rózsa

Beszámoló a Magyar Pedagógiai Társaság Szakképzési Kollégiuma „Beszélgetések a szakképzésről” című programsorozatának október 6-i rendezvényéről

Az IPAR 4.0 dokumentum célrendszerében megfogalmazott elvek szerint kialakult, új oktatási és intézményi struktúra 2020. szeptemberétől hangsúlyos része a szakképzés mindennapjainak. Az új szabályozási rendszer nemcsak strukturális reformot, hanem a tartalomszabályozásban, módszertani megoldásokban is újat követel.

Magyar Pedagógiai Társaság Szakképzési Kollégiuma

A Magyar Pedagógiai Társaság Szakképzési Kollégiuma 2021 óta kéthavonta rendszeresen megszervezi a „Beszélgetések a szakképzésről” című programsorozatát, melynek deklarált célja, hogy az elmúlt években lezajlott, az oktatási kormányzat által a szakképzésben bevezetett radikális változásaihoz/változtatásaihoz a szakmai közösségek által birtokolt, a szakképzési rendszer működését markánsan befolyásoló szakmai területre kiterjedően tapasztalati tudással hozzájáruljon. Ezért a Kollégium a szakképzés jelenlegi rendszerét meghatározó legfontosabb elemeit témablokkokba rendezve kívánja az elméletet és az azt megvalósító gyakorlatot elemezni, a szélesebb szakmai közvélemény tájékoztatásához és aktivizálásához hozzájárulva, információt közvetíteni a szakképzés/felnőttképzés helyzetéről, eszmét cserélni a szakma iránt elkötelezettséget érző szakemberekkel az aktuális szakmapedagógiai kérdésekről.

2021-ben az új szakképzést-felnőttképzést érintő jogszabályok, valamint tartalmi és szervezeti változások a gyakorlati megvalósulás/megvalósítás során számos kérdést hoztak a felszínre. A Magyar Pedagógiai Társaság Szakképzési Kollégiumának szervezésében 2022-es évben is folytatódó programsorozat aktuális témája is illeszkedett ebbe a sorba. „Beszélgetéseinkre” jellemző, hogy rövid expozékat követően élénk interaktív beszélgetés, véleménycseré alakul ki. A visszajelzések alapján ez a forma hozzájárult a szélesebb szakmai közvélemény tájékoztatásához és aktivizálásához.

Ezt megelőzően az „új” szakképzési rendszer főbb tartalmi és meghatározó strukturális elemeit vizsgáltuk. Egy kissé kilépve ebből a keretből, az idei első, 2022. március 25-i programunkat „A szakképzésben tanulók térségi, intézményi szempontból” téma köré szerveztük, azaz a szakképzésben tanulók oldaláról vizsgáltuk, hogy diáklétükre hogyan hat a rendszerben lezajló markáns, sok területet érintő változás.

A 2022. május 26-i, 63 fővel megrendezett rendezvényünkönél visszatértünk az új strukturális és tartalmi elemek vizsgálatához a „A sokdimenziós dualitás a szakképzésben → Elmélet és gyakorlat” címmel meghirdetett programunkkal. Folytatva a már megkezdett tartalmi elemzést 2022. október 6-án a „**Kimenetszabályozás a szakképzésben – független vizsgaközpontok**” című témával az újonnan létrehozott vizsgaközpontok jellemzőit, sokrétű működésüket próbáltuk bemutatni. A rendezvény, a személyes jelenlét lehetőségét is megteremtve, első alkalommal került un. hibrid formában megszervezésre, ennek révén 74 fő on-line térben kísérte figyelemmel az előadásokat, míg 26 fő megtisztelő jelenlétével zajlott a program a *BME Műszaki Pedagógiai Tanszékén*.

Nemzetközi Felnőtt- és Továbbképzési Hírességek Csarnoka (Adult and Continuing Education Hall of Fame)

A szakmai rendezvény előtt egy közelmúltban lezajlott, oktatást, szakképzést, felnőttképzést, felnőttoktatást magyar vonatkozást is érintő nemzetközi eseményről számoltunk be. Az Oklahomai Egyetem (USA) *Adult and Continuing Education Hall of Fame* (Nemzetközi Felnőtt- és Továbbképzési

Hírességek Csarnoka)¹ szeptember 28-án tartotta beavató ünnepségét. Ez a szervezet a pedagógiai és andragógiai tudományos élet kiválóságait, szakembereit gyűjti soraiba, akik e téren kiemelkedőt és maradandót alkottak. A világ minden tájáról közel négyszáz kiválóságot tömörítő neves és nemes grémium az idei évben egy magyar tudós professzorral bővült. E jeles esemény kapcsán *Kraiciné dr. Szokoly Mária*, az ELTE-PPK címzetes docense, a Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézet oktatója, az MPT Felnőttképzési szakosztályának elnöke virággal köszöntötte Benedek András, a szakképzés és felnőttképzés 2022. évi kitüntetettjét, akit a nemzetközi szervezet e szakmai tudományos terület Nagyjainak Csarnokába beavatott. Az ünnepségre az *ASEM Global Lifelong Learning Week* programsorozat keretében Írországból, Corkban került sor.

Farkas Éva, aki a 2023-as évtől a nemzetközi szervezet Európai tagozatának elnöki tisztét is ellátja, méltatta a nagyleptékű kitüntetésben részesülőt. Elmondta, hogy a Hírességek Csarnoka a továbbképzés és a felnőttképzés területén dolgozó tudósokat, kutatókat és gyakorlati szakembereket tiszteli, akik kiemelkedő módon népszerűsítik a felnőttoktatás, -képzés, továbbképzés értékét. A Hírességek Csarnokába való bekerüléshez két ajánló (nomináló) szükséges. Benedek András ajánlója Farkas Éva és Heribert Hinzen a Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézetének (IIZ/DVV) igazgatója volt, aki hat évig vezette a szövetség budapesti projektirodáját, amelynek célja a magyarországi felnőttképzés fejlesztése és megerősítése volt, és ez idő alatt jelentős szerepet vállalt a hazai felnőttképzési szakma rendszerváltás utáni megerősítésében. A szigorú szempontrendszer alapján előterjesztett ajánlásokról az Igazgató Tanács döntött. Benedek András szakmai teljesítménye, emberi kvalitásai alapján a kutatói generáció, kollégái, hallgatói példaképe lehet.

Németh Balázs, az MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság Andragógiai Albizottságának elnöke, az Európai Felnőttoktatási Szövetség (EAEA) nevében köszöntötte Benedek András. Méltatta kiemelkedő szakmai tevékenységét, hogy nagyértékű hozzájárulását a felnőttképzés és a továbbképzés fejlesztéséhez. Innovatív vezetőként szenvedélyesen hisz az oktatás evolúciós erejében. Sok évtizedes munkája során szakpolitikai tevékenységével szerzett ismertséget. Személye példaértékű a hallgatói előtt, maradandó nyomokat hagyott az intézményekben és szervezetekben. Elkötelezetten képviseli az UNESCO felnőttoktatási világtalálkozója való felkészülést.

A nemzetközi eseményen történtek felelevenítése után került sor a Szakképzési Kollégium meghirdetett szakmai programjára.

Benedek András rövid bevezetőjében szólt a kimeneti szabályozás új vonásairól. A 2019. évi LXXX. évi törvény 2020. 01.01-jei hatálybalépése után a 12/2020. (II.7.) kormányrendelet tette teljessé azt a jogszabályi háttérrel, amely az új szakképzési rendszer bevezetését tette lehetővé. Az új intézményi struktúra, az oktatás/képzés szerkezete, az új tartalmi szabályozó dokumentumrendszer gyökeresen átalakította az állam által elismertséget adó középfokú képesítések rendszerét, ezáltal a vizsgarendszert is. Új fogalmak sora épült be az oktatási/képzési rendszer elemzésekor. Így pl.: képzési kimeneti (KKK) és programkövetelmények (PK), szakmai program (SZP), programterv (PTT), szakma-szakképesítés tartalma, szakmai képzés/szakmai oktatás/szakirányú oktatás. A vizsgáztatási rendszerben az ágazati alapvizsga, szakmai vizsga/képesítő vizsga, mint a szakmai oktatás és a szakmai képzés lehetséges kimenetét meghatározó eljárás kezd meghonosodni. A szakma és a szakképesítés külön, kategorikus definiálása hozta a képesítő vizsga és a szakmai vizsga szakmai tartalmi differencia specifikumát, amennyiben a szakmai vizsga lezáró dokumentuma középfokú végzettséget és szakképzettséget igazoló szakmai bizonyítvány, míg a képesítő vizsga lezáró dokumentuma önálló végzettségi szintet nem biztosító szakképesítést tanúsít. Mindkét esetben a vizsga akkreditált vizsgaközpontban tehető le. Ezek a képzési eljárástól és képzőtől független, MSZ EN ISO/IEC 17024 számú személyi tanúsítást végző (NAH – Nemzeti Akkreditáló Hatóság) szervezet által definiált

¹Az Adult and Continuing Education Hall of Fame 1993-ban megalakult non-profit szervezet, amelynek székhelye Oklahomában van. Célja: a felnőttképzés és továbbképzés meghatározó személyiségeinek elismerése, és a tisztelet kifejezése. Összesen 396 felnőttoktatási szakember a tagja a világ minden tájáról, ebből 62 európai és immár hét magyar. (Sz. Tóth János volt 2007-ben, Koltai Dénes 2008-ban, Sári Mihály 2014-ben, Maróti Andor 2016-ban, 2017-ben Németh Balázs, 2019-ben Farkas Éva, és 2022-ben Benedek András.)

követelményeket rögzítő szabvány szerint képzési területenként (KSH KEOR) kidolgozott rendszerkövetelmények alapján minősített független vizsgaközpontok. Az oktatásirányítás már több alkalommal vizsgálta, kutatta független vizsgaközpontok létrehozásának lehetőségét (2007), de bevezetésére csak most kerülhetett sor.

A szakmai programban két gazdag prezentációval kísért szakmai előadásra került sor.

Debreceni Regionális Független Vizsgaközpont

Elsőként a Szakképzési Centrumok és a vizsgaközpont viszonyának elemzését, *Tirpák Zsolta* Debreceni Szakképzési Centrum kancellárja mutatta be „**A vizsgaközpont, mint a minőségi szakképzés és felnőttképzés egyik garanciális eleme – Jó gyakorlatok a Debreceni Regionális Független vizsgaközpont szakmai munkájából**” című előadásában. Az előadó arra kereste a választ, hogy a szakképzés átalakításában melyek azok a garanciális elemek, amelyek a minőséget szolgálják. Ezért elsőként stratégiai alapelveket fogalmazott meg, melyet a szakképzésben és felnőttképzésben is érvényesnek tart. Ezek: a kimeneti szabályozás, a rugalmas szakképzési folyamat és a munkaerő-piaci versenyképesség. Rámutatott arra, hogy az alapvetően rugalmas szabályozási folyamat szabad teret kap a rendszerben, ami a rendszerből kikerülő munkaerőpiaci versenyképesség megőrzését, a naprakész tudást, a mindennapi élethez igazodó és illeszthető program megvalósulását biztosítja. Ezt az elvárást az ilyen módon előzmények nélküli vizsgaközpontok biztosíthatják. A rugalmasságot a már hivatkozott több elemű tartalmi szabályozás, a belépési lehetőség két útja, a flexibilis képzési idő és az ezt kiszolgáló új didaktikai eljárások, oktatási módszerek (jelenléti oktatás, online és távoktatási megoldások) szolgálják. Ebben a rugalmas rendszerben az objektív garanciális elemet a vizsga jelenti. A vizsga lebonyolítói 2025. dec. 31-ig az állam, illetve az együttműködési megállapodással rendelkező fenntartó által fenntartott szakképző intézmény, majd a felálló független vizsgaközpontok. Képesítő vizsga már most is csak a vizsgaközpontokban szervezhető. A szigorú, rendszerkövetelményekre és szabványkövetelmény betartására épülő független vizsgaközpont a garancia arra, hogy az alapelvekben megfogalmazott szakképzési folyamat rugalmassága nem mehet a minőség rovására, és az általuk kiadott (szakmai és képesítő) bizonyítvány szakmailag hiteles, versenyképes tudást takar, megállja a helyét a munkaerőpiacon és a felsőoktatásban is. A minőség garanciája tehát két pillérű. Az egyik, amelyet a szakképzési törvény is deklarál, hogy a szakképző intézmény és a duális képzőhely tevékenységét (a 2022. dec. 31-éig kötelezően kimunkálendő) minőségirányítási rendszer alapján végzi. A másik az ezzel összefüggő független vizsgaközpont, mely a szakképzési centrum kancellárjának irányítása alá rendelt szervezet.

Székesfehérvári Területi Független Vizsgaközpont

A program második előadását *Fülöp Anita* Székesfehérvári Területi Független Vizsgaközpont vezetője tartotta. Előadásának címe: „**Értékeljük a tudást**” – **A vizsgaközpont munkája-eredményei-tapasztalatai-tervei a szakképzés új rendszerének egyik fontos résztvevőjeként**, melyet az alábbi nyolc témaegység köré rendezte:

- a vizsgaközpont munkáját meghatározó jogszabályi háttér és általános információk a vizsgaközpontokról,
- a vizsgaközpont akkreditációs folyamata,
- KEOR,
- követelmények, dokumentumok,
- intézményi struktúrák,
- szereplők,
- vizsgabejelentés folyamata,
- tervek.

Kiemelte, hogy az egyes vizsgáztatási jog megszerzésére irányuló pályázóknak a NAH által támasztott akkreditációs feltételeknek kell megfelelniük, ezek között szerepel, hogy a megpályázott képzési területekhez tartozó valamennyi szakma, illetve szakképesítéshez legalább egy vizsgahelyszínen rendelkezni kell a személyi és tárgyi feltételekkel és azokat folyamatos biztosításáról gondoskodnia kell. Az öt évre megadott működési engedély időtartama alatt rendszeres felügyeleti felülvizsgálat biztosítja az akkreditációs és rendszerkövetelményeknek való folyamatos megfelelést.

A továbbiakban azokat a képzési területeket mutatta be, amelyek a Vizsgaközpont honlapján (<https://fuggetlenvizgakozpont.hu>) megtalálhatók. Ezek azok a KEOR hivatkozással ellátott szakmák és szakképesítések, amelyeket a Szakképzési Centrum intézményeiben oktatnak, illetve a térség piaci igényei határoznak meg. Ez a mindig naprakész és rendszeresen karbantartott lista folyamatosan bővül az újonnan megjelenő programkövetelmények ismeretében.

Az egységes minőségirányítási keretrendszer követelményeire épülő, de a Vizsgaközpont által a sajátos igényeket és specialitásokat figyelembe véve kifejlesztett minőségirányítási rendszer dokumentumrendszerére a függetlenség – pártatlanság – objektivitás biztosításának igénye jellemző.

A Vizsgaközpont tevékenysége az interaktív és projekt vizsgarészből álló szakmai vizsgára és az írásbeli és projekt alapú képesítő vizsgára terjed ki. Az interaktív vizsgafeladat fejlesztése a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal kompetenciája, míg a szakmai és rész-szakmai vizsga projektfeladatnak és a képesítő vizsga írásbeli és projektfeladatnak fejlesztése a Vizsgaközpont feladata. Ez a nagyléptékű fejlesztési feladat, a felvállalt szakmák és szakképesítések terjedelmét figyelembe véve a Vizsgaközpont személyi összetételét és létszámát nagymértékben meghatározza. A Vizsgaközpont vezetőjének humoros válasza létszámhatárookra vonatkozó komolyan felt kérdésre: a Vizsgaközpont három fővel jól és hatékonyan akkor tud működni, ha zárva tart.

A KRÉTA (Köznevelési Regisztrációs és Tanulmányi Alrendszer) rendszerben megvalósuló vizsgabejelentés folyamatának részletes bemutatása kapcsán felmerült a kérdés a vizsgáztatási díj megállapítására alkalmazott metódus kimunkálás. Ezt meghatározó elemek: csoportos vagy egyéni vizsga, a vizsga helyszíne, a szakmai és képesítő vizsga szakmai tartalmára vonatkozó eszköz- és anyagigény, vizsgázók létszáma, egyéb speciális körülmények.

A rendezvény szakmai összegzéséül elmondható, hogy a szakmai oktatás és képzés, a szakképzés esszenciája maga a kvalifikáció és annak megszerzési módja, míg a hozzá vezető út lehet bonyolult, de a valós minőséget a vizsga szolgáltatja.

Konferencia a diszlexiás gyermekek fejlesztéséért

A rendezvényen szót kért és kapott Turcsik Katalin, aki a jubiláló Diszlexiás Gyermekek Fejlesztéséért szakosztály elnöke, és aki a következő év februárjában megrendezésre kerülő konferenciára hívta fel a figyelmet. A konferencia témája a középfokú oktatásban résztvevő különleges bánásmódot igénylő tanulók jelenléte a szakképzésben, az érintett tanulók lehetőségei az új szakképzési rendszerben, az SNI státusszal rendelkező tanulók szakképzésben való továbbtanulását meghatározó tényezők, az integrált rendszerű oktatási formában tanulók helytállása, sikerességük lehetőségei, esteleges problémájuk feltárása. A rendezvényhez kapcsolódva Kraiciné Szokoly Mária elmondta, hogy az ELTE PPK neveléstudományi doktori iskolájában kiemelt kutatási terület a felnőttek tanulásának vizsgálata, benne a fogyatékkal élők és az egyéb hátrányokkal küzdő felnőtt tanulók problémája, a nehézségek kezelése. *Borosán Beáta* a Belügyminisztérium osztályvezetője támogatását ajánlotta fel a konferencia szervezéséhez, a program lebonyolításához.